

ฉบับส่งสื่อมวลชน

CURRENT ISSUE

ปีที่ 23 ฉบับที่ 2889

วันที่ 26 ธันวาคม 2560

ธุรกิจบัตรเครดิต เทศกาลใช้จ่ายท้ายปีช่วยประคอง การเติบโตปี '60 พร้อมเข้าสู่ปี '61 ด้วยภาพการใช้จ่ายที่ทยอยดีขึ้น

▶ ประเด็นสำคัญ

- สีสันของธุรกิจบัตรเครดิตต่างๆ โค้งสุดท้ายของปี คงอยู่ที่เทศกาลใช้จ่ายใช้สอยในช่วงปีใหม่ ซึ่งจากการสำรวจบรรยากาศการใช้จ่ายในช่วงเวลาดังกล่าว ศูนย์วิจัยกสิกรไทย พบว่า สถานการณ์การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตในไตรมาสสุดท้ายของปีนี้ มีโอกาสปรับตัวดีขึ้นกว่าช่วงก่อนหน้า ซึ่งจะช่วยประคองทิศทางสินเชื่อบัตรเครดิตในส่วนของระบบธนาคารพาณิชย์ในภาพรวมปี 2560 ให้ชะลอตัวลงเล็กน้อยมาที่ 6.0% (จบปีด้วยยอดสินเชื่อคงค้างที่ 2.31 แสนล้านบาท) จากที่เติบโตระดับ 6.5% ในปี 2559 ที่ผ่านมา
- สัญญาณการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตในปี 2561 น่าจะมีทิศทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะหมวดการใช้จ่ายกลุ่มสินค้าไลฟ์สไตล์ที่มีแนวโน้มฟื้นตัวตามบรรยากาศการใช้จ่าย และเศรษฐกิจในภาพรวม ทั้งนี้ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย คาดว่า ปริมาณการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตทั้งระบบ (ทั้งแบงก์ และ นอนแบงก์) มีโอกาสเติบโตไม่ต่ำกว่า 6.0% ในปี 2561 โดยในส่วนของปริมาณการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของระบบธนาคารพาณิชย์อาจเติบโตขึ้นประมาณ 5.5%
- อย่างไรก็ดี คาดว่า สถานการณ์การแข่งขันของธุรกิจอาจกลับมาเข้มข้นมากขึ้น โดยเฉพาะกลยุทธ์การเร่งขยายฐานบัตรเครดิตไปสู่กลุ่มลูกค้าที่มีกำลังซื้อสูงขึ้น ควบคู่ไปกับการนำเสนอแคมเปญจูงใจผู้ใช้บัตรที่มีความหลากหลาย ซึ่งจากภาพทั้งหมด คาดว่า จะทำให้จำนวนบัญชีบัตรเครดิตของระบบ (ทั้งแบงก์ และ นอนแบงก์) ในปี 2561 มีโอกาสเพิ่มขึ้นสู่ระดับ 21.8 ล้านบัญชี หรือเติบโตไม่ต่ำกว่า 6.0% เมื่อเทียบกับฐานที่ต่ำของปีนี้ ซึ่งมีผลจากการปิดบัตร ขณะที่ สินเชื่อบัตรเครดิตในส่วนของธนาคารพาณิชย์น่าจะขยายตัวได้ประมาณ 6.5% สูงขึ้นเล็กน้อยเมื่อเทียบกับที่คาดว่าจะจบปีนี้ที่ 6.0%

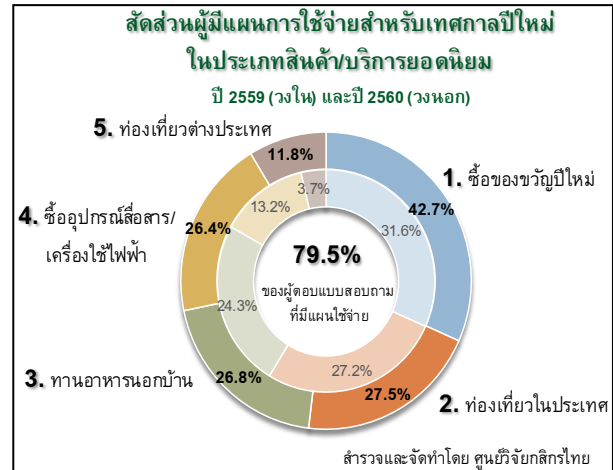
สีสันธุรกิจบัตรเครดิตโค้งสุดท้ายของปี 2560 คงอยู่ที่แรงหนุนจากเทศกาลปีใหม่ และมาตรการ
คูดึงดูดไม่มีหลักประกันที่เริ่มมีผลบังคับใช้

สีสันของธุรกิจบัตรเครดิตต่างๆ โค้งสุดท้ายของปี คงอยู่ที่การประเมินภาพการใช้จ่ายใช้สอยในช่วงเทศกาลปีใหม่ ซึ่งในปีนี้มีแรงหนุนจากมาตรการช้อปช่วยชาติเข้ามาช่วยประคองภาพรวมของธุรกิจก่อนจบปีเช่นเดียวกับปีก่อนหน้า ซึ่งทำให้คาดหวังว่า สถานการณ์ของธุรกิจในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปี น่าจะปรับตัวดีขึ้นได้เมื่อเทียบกับช่วงที่ผ่านมาซึ่งถูกกดดันจากข้อจำกัดในเรื่องกำลังซื้อภาคครัวเรือนที่ฟื้นตัวขึ้นอย่างช้าๆ ทั้งนี้

บริการทุกระดับประทับใจ

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ได้ทำการสำรวจบรรยากาศการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตในช่วงไตรมาสสุดท้ายของปี ซึ่งผลสำรวจในปี¹ พบว่า แรงกระตุ้นภาพรวมการใช้จ่ายในช่วงโค้งสุดท้ายของปี อาจช่วยลดทอนผลกระทบจากมาตรการควบคุมหนี้บัตรเครดิตตามเกณฑ์ใหม่ของธปท. (เริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ก.ย. 2560) ลงได้บ้างบางส่วน

- ผลสำรวจการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตส่งท้ายปี 2560...เทศกาลใช้จ่ายปลายปีอาจช่วยประคองการเติบโต แม้ว่า มุมมองต่อการใช้จ่ายของประชาชนยังคงเป็นไปอย่างระมัดระวัง ทั้งนี้ แม้ว่าจำนวนผู้มีแผนที่จะใช้จ่ายผ่านบัตรสำหรับเทศกาลปีใหม่ จะมีสัดส่วนลดลงมาอยู่ที่ 79.5% จากปี 2559 ที่มีสัดส่วนราว 88.8% แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ยอดใช้จ่ายในแต่ละรายการของกลุ่มดังกล่าวอาจมีมูลค่าเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะการซื้อของขวัญปีใหม่ที่ยังได้รับความนิยมมากที่สุด ซึ่งเกือบครึ่ง (42.7%) ของผู้ตอบมีแผนสำหรับกาใช้จ่ายนี้ ขณะที่ **อีกจุดสังเกตคงอยู่ที่การซื้ออุปกรณ์สื่อสาร/เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ถูกระบุ อยู่ในแผนการใช้จ่ายจากผู้ถือบัตรมากกว่า 1 ใน 4 (สูงขึ้นกว่าปีก่อนที่มีสัดส่วนเพียง 13.2%)** ซึ่งแรงหนุนหลักๆ ก็คงจะมาจากการออกผลิตภัณฑ์รุ่นใหม่ และแคมเปญส่งเสริมการขายในช่วงเทศกาลปลายปี

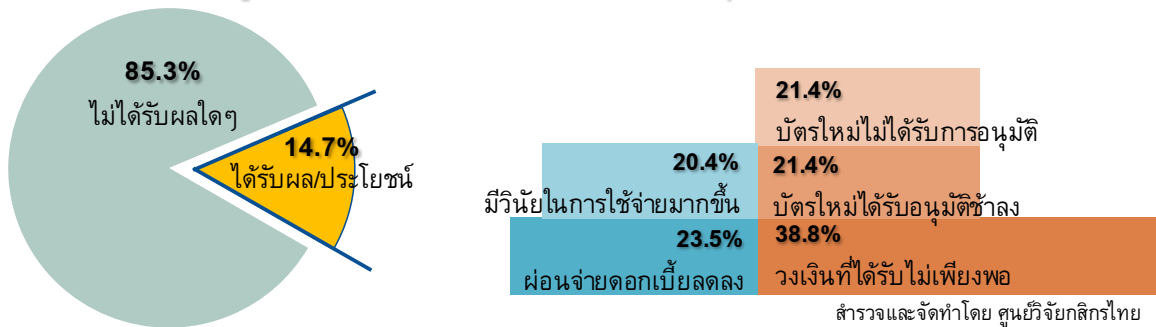

- นอกจากนี้ ผลสำรวจฯ ยังพบว่า มาตรการคุมการก่อหนี้บัตรเครดิตของธปท. อาจมีผลต่อกลุ่ม Gen X มากกว่ากลุ่ม Gen Y² ขณะที่ มีผลค่อนข้างจำกัดต่อผู้ถือบัตรในภาพรวม ทั้งนี้ สัดส่วนกว่า 14.7% ของผู้ถือบัตรเครดิตที่ตอบแบบสอบถาม เป็นผู้ที่ได้รับทั้งประโยชน์และผลกระทบจากมาตรการคุมหนี้บัตรเครดิตของธปท. โดยประเด็นของกลุ่มที่ได้รับผลกระทบ จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับวงเงินที่ได้รับอนุมัติไม่เพียงพอ (สัดส่วนประมาณ 38.8%) ตามมาด้วยความล่าช้าในการอนุมัติบัตรใหม่ (สัดส่วน 21.4%) และไม่ได้รับอนุมัติบัตรใบใหม่ (สัดส่วน 21.4%) ตามลำดับ ซึ่งหากดูในรายละเอียด จะพบว่า กลุ่ม Gen X อาจเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากประเด็นดังกล่าวมากกว่ากลุ่ม Gen Y เพราะ Gen X อยู่ในช่วงวัยที่มีครอบครัวและ/หรือมีภาระหนี้และการใช้จ่ายมาก จากการก่อหนี้ก้อนใหญ่ จึงอาจทำให้เผชิญสถานะสภาพคล่องตึงตัวได้มากกว่า Gen Y ที่เป็นช่วงวัยเริ่มเข้าสู่ตลาดแรงงาน อย่างไรก็ตาม ผู้ใช้บริการบัตรเครดิตบางส่วน ก็ได้รับประโยชน์จากภาระดอกเบี้ยที่ลดลง อีกทั้งยังเห็นว่า มาตรการดังกล่าวช่วยทำให้มีวินัยในการใช้จ่ายมากขึ้น เพราะวงเงินบัตรเครดิตลดลงตามเงื่อนไขรายได้

¹ ศูนย์วิจัยกสิกรไทยทำการสำรวจพฤติกรรมกรรมการใช้บัตรเครดิตของประชาชนปี 2560 และแนวโน้มการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตในปี 2561 จากกลุ่มตัวอย่างในกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 400 ตัวอย่าง

² กลุ่ม Gen X ประกอบด้วยผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 37-56 ปี ขณะที่ กลุ่ม Gen Y ประกอบด้วยผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 22-36 ปี

สัดส่วนผู้ที่ได้รับผลกระทบ/ประโยชน์จากมาตรการคุมหนี้บัตรเครดิตของรพท.

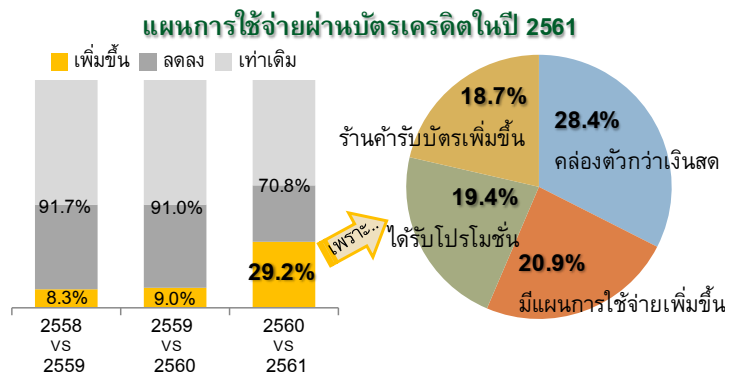
ทั้งนี้ ศูนย์วิจัยกสิกรไทยประเมินว่า แผนการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตช่วงเทศกาลปีใหม่ ซึ่งมีโอกาสที่จะโน้มเอียงไปยังสินค้าอุปโภคบริโภคที่มีมูลค่าต่อชิ้นสูงกว่าในปีก่อนหน้าโดยเฉลี่ย และแรงกระตุ้นเพิ่มเติมจากมาตรการช่วยเหลือชาติ อาจช่วยประคองทิศทางสินเชื่อบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ในช่วงโค้งสุดท้ายปลายปี (ซึ่งเป็นช่วงเริ่มใช้เกณฑ์ใหม่เพื่อคุมการก่อหนี้ที่ไม่มีหลักประกัน) ให้สามารถขยับขึ้นไปจบปี 2560 ที่ 6.0% (ยอดสินเชื่อคงค้างที่ 2.31 แสนล้านบาท) ดีขึ้นเมื่อเทียบกับที่เติบโต 4.2% YoY ในเดือนต.ค. 2560 และชะลอลงเพียงเล็กน้อยจากที่เติบโต 6.5% ในปี 2559 ที่ผ่านมา

ปี 2561... การใช้จ่ายภาพรวมอาจปรับตัวดีขึ้น แต่การแข่งขันของผู้ประกอบการมีแนวโน้มเข้มข้น

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย คาดว่า ธุรกิจบัตรเครดิตปี 2561 อาจทยอยปรับตัวดีขึ้น ทั้งในส่วนของกาขยายฐานลูกค้า และยอดคงค้างของสินเชื่อ โดยมีแรงหนุนจากสัญญาณการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ ซึ่งจะส่งผลดีต่อกำลังซื้อของประชาชนในภาพรวม นอกจากนี้ ปริมาณการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตในปีหน้า ก็อาจได้รับแรงหนุนเพิ่มเติมตามสถานการณ์ราคาสินค้าอุปโภคบริโภค และราคาน้ำมันที่คงทยอยปรับเพิ่มขึ้น ขณะที่ การส่งเสริมระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ผ่านยุทธศาสตร์ National e-Payment ของภาครัฐ น่าจะเข้ามาช่วยสร้างบรรยากาศการใช้จ่ายผ่านระบบดิจิทัล/อิเล็กทรอนิกส์ให้มีความคึกคักมากยิ่งขึ้น

- สัญญาณการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตในปี 2561 ดีขึ้น โดยเฉพาะหมวดการใช้จ่ายกลุ่มสินค้าไลฟ์สไตล์ที่มีแนวโน้มฟื้นตัวตามบรรยากาศการใช้จ่าย และเศรษฐกิจในภาพรวม จากผลสำรวจ พบว่า

ผู้ถือบัตรเครดิตเกือบ 1 ใน 3 หรือประมาณ 29.2% มีแผนที่จะใช้จ่ายผ่านบัตรในปี 2561 ซึ่งเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับสัดส่วนราว 9.0% ในผลสำรวจของช่วงเดียวกันปีก่อน ทั้งนี้ แม้เหตุผลด้านความคล่องตัวของบัตรเครดิตที่มากกว่าเงินสดจะเป็นตัวเลือกอันดับแรกจากผู้ถือบัตรที่มีแผนการใช้จ่ายผ่านบัตรเพิ่มขึ้นในปีหน้า (ซึ่งภาพนี้สอดคล้องกับแนวทางมุ่งส่งเสริม

เงินสดของภาครัฐ) แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า เหตุผลลำดับรองลงมานั้น เป็นเรื่องการวางแผนใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ซึ่งก็เป็นภาพที่สอดคล้องกับแนวโน้มการฟื้นตัวของอุปสงค์ภายในประเทศในปีหน้าเช่นกัน

โดยภาพรวมลักษณะการใช้จ่ายของผู้ถือบัตรในผลสำรวจฯ ยังคงเน้นไปที่การจับจ่ายใช้สอยในกลุ่มสินค้าไลฟ์สไตล์ โดยเฉพาะสินค้าอุปโภคบริโภคที่ราคาสินค้าคงขยับขึ้นตามทิศทางอัตราเงินเฟ้อทั่วไป และราคาขายปลีกน้ำมันในประเทศ ทั้งนี้ จากผลของทิศทางการใช้จ่าย และสถานการณ์ราคาสินค้าที่อาจปรับตัวสูงขึ้นในปี 2561 ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ศูนย์วิจัยกสิกรไทย คาดว่า ปริมาณการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตทั้งระบบ (ทั้งแบงก์ และ นอนแบงก์) มีโอกาสเติบโตไม่ต่ำกว่า 6.0% ในปี 2561 (ดีขึ้นจากปีนี้ ที่คาดว่า จะขยายตัวประมาณ 4.5%) โดยในส่วนของปริมาณการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของระบบธนาคารพาณิชย์ คาดว่าจะเติบโตขึ้นประมาณ 5.5%

- ขณะเดียวกัน ฝั่งผู้ประกอบการเอง ก็น่าจะเตรียมแผนเร่งขยายฐานบัตรเครดิตสู่กลุ่มลูกค้าที่มีกำลังซื้อสูงขึ้น ควบคู่ไปกับการนำเสนอแคมเปญ โดยเฉพาะโปรโมชั่นผ่อนชำระ 0% ซึ่งยังคงเป็นแคมเปญจูงใจผู้ใช้บัตร

ทั้งนี้ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย คาดว่า จำนวนบัญชีบัตรเครดิตของระบบ (ทั้งแบงก์ และ นอนแบงก์) ในปี 2561 มีโอกาสเพิ่มขึ้นสู่ระดับ 21.8 ล้านบัญชี หรือเติบโตในกรอบ 6.0% - 7.5% เมื่อเทียบกับฐานที่ต่ำของปีนี้ ที่คาดว่าจะจบปีที่ระดับ 20.4 ล้านบัญชี หรือเติบโตเพียง 1.5% ซึ่งมีผลจากการปิดบัตร เช่น การลดต้นทุนการรักษาสภาพของบัตรเครดิตแต่ละใบ การหมดสัญญากับพันธมิตรบางราย การยกเลิกการให้บริการบัตรเครดิต เป็นต้น โดยจำนวนบัญชีบัตรเครดิตของแบงก์คงกลับมาเติบโตอีกครั้งในระดับไม่ต่ำกว่า 4.5% จากปีนี้ที่คาดว่าจะหดตัวลง 5.7% ประกอบกับคาดว่า บรรยากาศทางเศรษฐกิจในภาพรวมที่ประคองภาพการขยายตัวได้ต่อเนื่อง อาจทำให้สภาพการแข่งขันเพื่อขยายฐานลูกค้ากลับมาเข้มข้นขึ้นอีกครั้ง ทั้งเพื่อขยายฐานลูกค้าใหม่ ตลอดจนรักษาสถานะลูกค้าเดิม โดยเฉพาะตลาดลูกค้าระดับบน ซึ่งเป็นกลุ่มรายได้ที่ไม่ได้รับผลกระทบจากข้อจำกัดด้านวงเงินจากเกณฑ์บัตรเครดิตใหม่ และเป็นกลุ่มลูกค้าที่มีศักยภาพในการใช้จ่ายสูง ขณะที่ ตลาดลูกค้าระดับรองลงมานั้น กลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการคงเป็นไปในลักษณะของรักษาส่วนแบ่งทางการตลาด ด้วยแนวทางที่ยังระมัดระวัง ทั้งนี้ จากผลสำรวจพฤติกรรมการใช้บัตรเครดิตของศูนย์วิจัยกสิกรไทย พบว่า โปรโมชั่นบัตรเครดิตที่ยังโดนใจผู้ถือบัตร ยังคงเป็นโปรโมชั่นผ่อนชำระ 0% แคมเปญสะสมคะแนนแลกของรางวัล แคมเปญให้เครดิตเงินคืนเข้าบัญชี ตลอดจนแคมเปญรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งด้วยกระแสการใช้ชีวิตและการช้อปปิ้งที่หันสู่โลกออนไลน์มากขึ้น ก็คงจะทำให้แคมเปญที่จะเห็นในปีใหม่นี้ จะมาในรูปแบบของการนำเสนอ/ตรวจสอบ/เลือกใช้สิทธิพิเศษต่างๆ ที่จะมีลักษณะเป็น Real time มากขึ้น

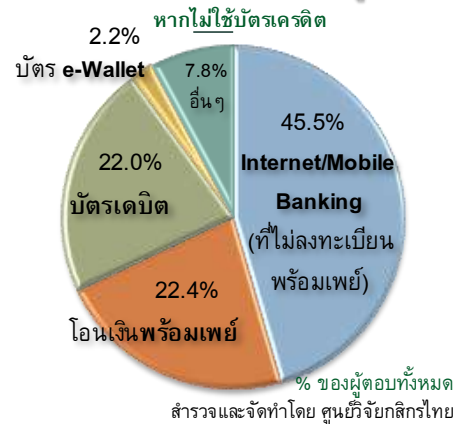
- ในระยะถัดไป ด้วยจุดแข็งด้านการใช้เครดิตชำระค่าสินค้า/บริการ และบริการผ่อนชำระ น่าจะทำให้ธุรกิจบัตรเครดิต ยังมีโอกาสเติบโตได้ต่อเนื่อง แม้จะมีระบบชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) อื่นๆ เข้ามาเป็นตัวเลือกของผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น

ทั้งนี้ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย ประเมินว่า สินเชื่อบัตรเครดิตปี 2561 ของธนาคารพาณิชย์อาจขยายตัวได้ดีขึ้นมาที่ 6.5% สูงขึ้นจากปี 2560 ที่คาดว่าจะขยายตัว 6.0% สอดคล้องกับสินเชื่อบัตรเครดิตของทั้งระบบในปี 2561 (รวมแบงก์และนอแบงก์) ที่มองว่า อาจขยายตัวได้ใกล้เคียงหรือดีขึ้นเล็กน้อยในรอบ 6.5-8.0% สูงขึ้นจากปี 2560 ที่คาดว่าจะขยายตัวที่ประมาณ 6.5% ขณะที่ โอกาสที่คิวอาร์โค้ดบัตรเครดิตจะทยอยนำออกมาใช้เป็นการทั่วไปภายในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2561 น่าจะเปิดโอกาสให้บริการชำระเงินผ่านบัตรเครดิตขยายตัวครอบคลุมไปสู่ธุรกิจซื้อ-ขายของร้านค้าขนาดกลางและขนาดเล็กได้มากขึ้น

แม้ว่าจากผลสำรวจฯ จะพบว่า ผู้ถือบัตรเครดิตกว่าครึ่งของผู้ตอบแบบสอบถาม ไม่เคยซื้อสินค้า/บริการออนไลน์ เนื่องจากความกังวลด้านความปลอดภัยเป็นหลัก ขณะที่บางส่วนที่เคยซื้อสินค้า/บริการออนไลน์ ก็มักจะนิยมใช้ Internet/Mobile Banking มากที่สุดเป็นสัดส่วนผู้ตอบกว่า 45.5% เพราะมีความสะดวกในการใช้งาน แต่ด้วยจุดแข็งของบัตรเครดิต ด้าน “การใช้เครดิต” ชำระค่าสินค้า/บริการ จึงยังเป็นสิ่งที่จะหนุนให้ผู้บริโภคหันมาใช้จ่ายออนไลน์ด้วยบัตรเครดิตมากขึ้นในอนาคตได้ นอกจากนี้ ในระยะอันใกล้ มองว่า การก้าวหน้าของ e-Payment และเทคโนโลยีทางการเงิน (FinTech) คงเข้ามาเป็นส่วนเกื้อหนุนการเติบโตของบัตรเครดิตมากกว่าที่จะเป็นคู่แข่งโดยตรง เช่น การร่วมมือระหว่างบัตรเครดิตกับแพลตฟอร์ม e-Payment อื่น อย่าง e-Wallet หรือการดึง FinTech Startups เข้ามาช่วยบริหารจัดการธุรกิจให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตลอดจนการร่วมมือพัฒนาการบริการบัตรเครดิตให้ทันต่อกระแสพฤติกรรมผู้บริโภคยุคใหม่

สรุป สำหรับปี 2560 นับเป็นปีที่ท้าทายหนึ่งของผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิต ด้วยสถานการณ์การใช้จ่ายของประชาชนที่เป็นไปอย่างระมัดระวัง ประกอบกับแนวทางการอนุมัติบัตรเครดิตของผู้ประกอบการที่มีความเข้มงวดมากขึ้น ส่งผลให้ปริมาณการใช้จ่ายผ่านบัตร ตลอดจนสินเชื่อบัตรเครดิตเติบโตชะลอลง อย่างไรก็ตาม สำหรับปี 2561 การฟื้นตัวของเศรษฐกิจฐานรากที่ชัดเจนมากขึ้น จะเป็นแรงขับเคลื่อนหนึ่งที่จะช่วยหนุนบรรยากาศการใช้จ่ายใช้จ่ายของประชาชนในภาพรวม ส่วนฝั่งผู้ประกอบการธุรกิจบัตรเครดิต จะเร่งขยายฐานบัตรเครดิตสู่กลุ่มลูกค้าที่สูงขึ้น ขณะที่คิวอาร์โค้ดบัตรเครดิต อาจช่วยหนุนยอดใช้จ่ายผ่านบัตรได้บางส่วน ผ่านร้านค้าขนาดกลางและเล็ก โดยเฉพาะการซื้อ/ขายในตลาดออนไลน์ หากสามารถเริ่มใช้งานได้จริงภายในครึ่งปีแรกของปี 2561

การชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์อื่นที่ถูกละเลือกใช้

Disclaimer

รายงานวิจัยฉบับนี้จัดทำเพื่อเผยแพร่ทั่วไป โดยจัดทำขึ้นจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่น่าเชื่อถือ แต่บริษัทฯ มิอาจรับรองความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ หรือความสมบูรณ์เพื่อใช้ในทางการค้าหรือประโยชน์อื่นใด บริษัทฯ อาจมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงข้อมูลได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า ทั้งนี้ผู้ใช้ข้อมูลต้องใช้ความระมัดระวังในการใช้ข้อมูลต่างๆ ด้วยวิจารณญาณของตนเองและรับผิดชอบในความเสี่ยงเองทั้งสิ้น บริษัทฯ จะไม่รับผิดชอบผู้หรือบุคคลใดในความเสียหายใดจากการใช้ข้อมูลดังกล่าว ข้อมูลในรายงานฉบับนี้จึงไม่ถือว่าเป็นการให้ความเห็นหรือคำแนะนำในการตัดสินใจทางธุรกิจ แต่อย่างใดทั้งสิ้น